

Wymagania na oceny z historii- kl. 6

Temat lekcji	Nr podstawy programowej	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						
1. Wielkie odkrycia geograficzne	VIII.1.2	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Indie, Amerykę, – podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab), – wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki, – podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku oraz jego połowie doszło do tego wydarzenia, – wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy, – poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela</i>, <i>kompas</i> – podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku i jego połowie doszło do tego wydarzenia, – wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie, 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych, – wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama), – poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i> – wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii, – podaje i określa wiek oraz jego połowę wyprawy Vasco da Gamy, – poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i> – wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód, 	<ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka, – wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich,

2. Skutki odkryć geograficznych	VIII.1	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Stary Świat, Nowy Świat</i> – podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą, - wymienia państwa, które były najważniejszymi kolonizatorami, 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i>, – wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków, – przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych, – wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie), 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, niewolnik, plantacja</i>, – tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki, – wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia społeczne, gospodarcze i polityczne skutki wielkich odkryć geograficznych, – poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i>, – opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro), 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych, – wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie.
3. Renesans – narodziny nowej epoki	IX.1	<ul style="list-style-type: none"> – zaznacza na osi czasu epokę renesansu, – wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku, – wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa trzy dziedziny jego zainteresowań, – wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i>, – podaje czas trwania epoki renesansu, – przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i>, – opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>antykwizm, humanizm</i>, – charakteryzuje epokę renesansu, – wyjaśnia nazwę nowej epoki, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ wynaleźenia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu, – przedstawia poglądy humanistów, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy, – porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni,

4. Kultura renesansu w Europie	IX.1	– wymienia Leonarda da Vinci, Michała Anioła i Rafaela jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł,	– wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia, – poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> ,	– charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców,	–na wybranym przykładzie omawia cechy sztuki renesansowej,	- porównuje sztukę renesansu i średniowiecza, - wskazuje podobieństwa między sztuką renesansu i starożytności,
5. Reformacja – czas wielkich zmian	IX.2	– wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji, – poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i> , – wymienia wyznania protestanckie, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja</i> , <i>protestanci</i> – podaje rok początku reformacji, – wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z bezpośrednich przyczyn reformacji, – charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor</i> , <i>celibat</i> , <i>zbór</i> , – wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji, – przedstawia skutki reformacji,	– opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> – przedstawia na mapie podział religijny Europy,	– wskazuje zmiany jakie zaszły w Europie w związku z reformacją, - dostrzega zmiany między katolicyzmem i protestantyzmem,
6. Reforma Kościoła Katolickiego	IX.2.3	– poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i> , <i>jezuici</i> , – wie, gdzie odbył się sobór reformujący Kościół, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kontrreformacja</i> , <i>reforma kościoła</i> , <i>seminarium duchowne</i> - <i>podaje lata, w których obradował sobór</i> , – wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów – wymienia Ignacego Loyolę	– przedstawia postanowienia soboru trydenckiego, – poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk</i> , <i>inkwizycja</i> , <i>indeks ksiąg zakazanych</i> – wyjaśnia cel	– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów, – przedstawia zasady obowiązujące jezuitów,	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej, – podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego

			jako założyciela zakonu jezuitów, - przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie,	utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych,		najważniejsze postanowienia,
Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej						
1. Demokracja szlachecka	VII.5 X.2	– poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla, sejm walny</i> , – przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach, – wymienia izby sejmu walnego i przedstawia ich skład, – wskazuje na ilustracji postać szlachcica, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej</i> , – przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego, – wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i> , – podaje datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.),	– przedstawia prawa i obowiązki szlachty, – poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i> , – wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu, – przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>sejmiki ziemskie</i> – przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym,	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej, – porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski, – wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej
2. W folwarku szlacheckim	IX.5	– poprawnie posługuje się terminami: <i>folwark, dwór, pańszczyzna</i> , – wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego, – opisuje zajęcia chłopów i mieszczan,	– przedstawia gospodarczą działalność szlachty, – wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i Gdańsk, – wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju	– wskazuje funkcje zabudowań folwarcznych, – wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich,	– wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki – wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom,	– wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki

3. W czasach ostatnich Jagiellonów	IX.4	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta – podaje datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek i połowę, w którym doszło do tego wydarzenia, – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, - wymienia postać Albrechta Hohenzollerna jako ostatniego mistrza Zakonu Krzyżackiego, – poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.), – opisuje zależność Prus Książęcych od Polski, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki, 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego,
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	IX.6	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej, – wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce, – poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce, – wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim, – charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata, 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>arras</i>, <i>kruźganki</i>, <i>mecenat</i> – charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego , – opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce – uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu – przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna</i>, <i>teoria heliocentryczna</i>, – wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce, – przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu , – przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski, – opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie,
5. Postanowieni	IX.7	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postanowienia unii 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje skutki utworzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia korzyści i

a unii realnej w Lublinie		Narodów, – podaje datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek i połowę, w którym doszło do tego wydarzenia,	<i>unia realna</i> – wyjaśnia nazwę Rzeczypospolita Obojga Narodów, – wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie,	lubelskiej, – charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej, – analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego,	Rzeczypospolitej Obojga Narodów, – wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości, – wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę,	zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
6. „Państwo bez stosów”- tolerancja w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	X.1	– poprawnie posługuje się terminem: <i>tolerancja</i> , – wymienia religie i wyznania zamieszkujące Rzeczypospolitą Obojga Narodów, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń, – zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej	– wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej, – podaje datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), – wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”, – poprawnie posługuje się terminem: <i>innowierca judaizm, luteranizm, prawostawie</i> ,	– przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej, – nazywa świątynie różnych wyznań, – wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce, – omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej,	– charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej, – wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii, – tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian,	– nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań, – wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej,
7. Pierwsza wolna elekcja	X.2	– poprawnie posługuje się terminem: wolna <i>elekcja, bezkrólewie</i> – krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji, – wskazuje Henryka Walezego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>artykuły henrykowskie, pacta conventa</i> – podaje datę pierwszej wolnej elekcji (1573), – opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex,	– przedstawia zasady wyboru monarchy, – wyjaśnia skutki wolnych elekcji	– wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni	– wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich i pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej

		jako pierwszego króla elekcyjnego, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,				
Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej						
1. Wojny z Rosją	XI.1	– wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie, – wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski, - wymienia Zygmunta III Wazę jako króla Polski z dynastii Wazów, – poprawnie postępuje się terminem: <i>hetman</i> , - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka, – przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego, – podaje datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), – przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem – wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn	– przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty, – poprawnie postępuje się terminami: <i>piechota wybraniecka</i> , <i>dymitriada</i> , <i>Kreml</i> , <i>bojar</i> , – opisuje następstwa dymitriady,	– opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo, – wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca, – wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji, – podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.),	– ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji, – przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie,
2. Początek wojen ze Szwecją	XI.1	– wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji, – wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę, - wymienia królów Polski, którzy prowadzili wojny ze Szwecją, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie, – podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.), określa wiek i połowę, - wymienia nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz), – wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy,	– charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w., – poprawnie postępuje się terminem: <i>cto</i> , – opowiada przebieg wojny o Inflanty, – wskazuje na mapie Oliwę, – podaje datę bitwy	– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji, – przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów,	– przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)

				pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia,		
3. Powstanie Chmielnickiego	XI.2	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie, – rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kim byli Kozacy, – poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i>, – wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola, – podaje datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi, – przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków, – wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko), – uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie, – omawia główne etapy powstania, – podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejaśławiu (1654 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki powstania Chmielnickiego, – wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.), – ocenia politykę szlachty wobec Kozaków,
4. Potop szwedzki	XI.3	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty – wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem – przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń, - wymienia Jana Kazimierza Wazę jako króla Polski, 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) - charakteryzuje postać Augustyna Kordeckiego jako obrońcy Jasnej Góry, - wskazuje postać Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami, – charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia pokoju w Oliwie, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich, – wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki potopu szwedzkiego, – wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego,
5. Wojny z	XI.1	– poprawnie posługuje się	– poprawnie posługuje się	– poprawnie	– omawia przyczyny	– opisuje

Turcją		<p>terminami: <i>sultan, husarz, janczar</i>, – podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń, – wskazuje na mapie Wiedeń, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,</p>	<p>terminami: <i>islam, wezyr</i>, – charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy, – podaje daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) – wymienia skutki wojen z Turcją, – wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski,</p>	<p>posługuje się terminami: <i>haracz, ekspansja</i>, – podaje oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.) – wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim) – wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w.,</p>	<p>wojen polsko-tureckich w XVII w., – wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.),</p>	<p>postanowienia traktatu w Buczaczu, – przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.,</p>
6. Kryzys Rzeczypospolitej	XI.4	<p>– charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą, – wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.</p>	<p>– wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne,</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i>, – wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy), – wymienia przyczyny</p>	<p>– wskazuje objawy kryzysu państwa, – podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego,</p>	<p>– przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego, – wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci, – wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w</p>

				uzależnienia Polski od obcych państw,		1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu,
7. Barok i sarmatyzm	XI.5	– opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w., – wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu, – wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie),	– poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i> , – zaznacza na osi czasu epokę baroku, – wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej, – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym, – wyjaśnia, czym były kalwarie,	– charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku, – charakteryzuje ideologię sarmatyzmu, – wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> , – wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka”, – opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji,	– wyjaśnia genezę epoki baroku, – wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki,	– wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym, – charakteryzuje barok jako epokę kontrastów,
Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki						
1. Monarchia absolutna we Francji	XII.1	– wie, kiedy panował Ludwik XIV, – przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego, – wskazuje na mapie Francję,	– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia absolutna, Wersal</i> , – wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce, – wyjaśnia znaczenie słów: „Państwo to ja”,	– przedstawia cechy monarchii absolutnej,	– wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą	– porównuje ustrój monarchii absolutnej z demokracją szlachecką,
2. Monarchia parlamentarna	XII.1	– wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii	– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia</i>	– wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z	– poprawnie posługuje się terminami:	– wymienia główne etapy

a w Anglii		parlamentarnej, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	<i>parlamentarna</i> – wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego – rozumie zasadę “król panuje, a nie rządzi”, – wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej	parlamentem – przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego – charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej	<i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści</i> – wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii	kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii, – porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej,
3. Oświecenie w Europie	XII.2	– poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i> , – zaznacza na osi czasu epokę oświecenia, – podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa),	– poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i> , – wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie, – charakteryzuje styl klasycystyczny, – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym, – tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem,	– charakteryzuje ideologię oświecenia, – przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy,	– przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau, – poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i> , – omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau, – wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia,	– wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi, – przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> ,
4. Nowe potęgi europejskie	XII.3	– wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusę w XVIII w., – wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców	– poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm</i> , <i>absolutyzm oświecony</i> , – podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu	– wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach, – wyjaśnia, dlaczego	– charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach,	– porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu

		Austrii, Rosji i Prus, – wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia,	oświeconego, – wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego,	monarchowie absolutyzmu oświeconego, nazywali siebie „sługami ludu”,		oświeconego,
5. Stany Zjednoczone Ameryki	XIV.1.2	– wskazuje na mapie Stany Zjednoczone, – określa czas powstania Stanów Zjednoczonych, – wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA, – przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i> , – wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej, – wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów, – podaje datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim – porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim, – opisuje wydarzenie zwane bostońskim piciem herbaty, – podaje datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.), – charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości, – przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA,	– przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA, – omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA, – opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA, – wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i> – charakteryzuje ustrój polityczny USA,
Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej						
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	XIII	– wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia, konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność</i>	– wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Sasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i>	– przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego, – podaje datę obrad sejmu niemego (1717)	– charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego – wskazuje reformy

		- określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	<i>szlachecka</i> , – wskazuje na mapie Saksonię, – wymienia przyczyny anarchii w Polsce	– przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego, – charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.	r.), – wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawę Polski – opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III,	niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej,
2. Pierwszy rozbiór Polski	XVII.1.3	– poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> – podaje datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.), – wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie, – przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego, – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru, – przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski, – ocenia postawę Tadeusza Rejtana,	– opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski, – wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w., – wskazuje następstwa konfederacji barskiej,	– poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> , – podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.), – przedstawia cel walki konfederatów barskich	– przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej, – opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego,
3. Kultura polskiego oświecenia	XVI.1.4	– wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki, – podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej, – podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych,	– poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i> , – przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej, – wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.,	– charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną, – podaje przykłady budowli klasycystycznych, – charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego, – przedstawia zadania Teatru Narodowego i	– wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform, – wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli), – wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są	– charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego, – podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie,

				<p>czasopisma „Monitor”,</p> <p>– omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN,</p>	<p>ważnym źródłem wiedzy historycznej,</p>	
<p>4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja</p>	<p>XVI.1.2 XVII.1.3</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i>,</p> <p>– podaje datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.),</p> <p>– wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski,</p> <p>- określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,</p>	<p>– podaje daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.),</p> <p>– wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego,</p> <p>– wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji),</p> <p>– wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru,</p>	<p>– charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego</p> <p>– opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze,</p> <p>– podaje cel obrad Sejmu Wielkiego,</p> <p>– przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.),</p> <p>– wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce,</p>	<p>– charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja,</p> <p>– przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari,</p> <p>– opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.),</p> <p>– przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie</p>	<p>– charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki,</p>
<p>5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski</p>	<p>XVII.1.2.3</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>naczelnik</i>, <i>kosynierzy</i>,</p> <p>– wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania,</p> <p>– wymienia państwa, które</p>	<p>– charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki,</p> <p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i></p> <p>– podaje daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.)</p>	<p>– charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa,</p> <p>– opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>uniwersał</i></p> <p>– przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego,</p> <p>– opisuje przebieg powstania</p>	<p>– wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>

		dokonały trzeciego rozbioru Polski, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.), – wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego, – wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru,	znaczenie, – wskazuje na mapie Racławice i Połaniec, – wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki, – wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego,	kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej, – wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania,	
Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński						
1. Rewolucja francuska	XV	– wskazuje na mapie Francję i Paryż, – poprawnie posługuje się terminami: <i>rewolucja</i> , <i>Bastylia</i> , – podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską, – wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja</i> , <i>Stany Generalne</i> , – wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji, – podaje datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.), – charakteryzuje postać Ludwika XVI,	– przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej, – opisuje położenie stanów społecznych we Francji, – przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela, – poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i> ,	– przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji, – podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.), – charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji,	– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela,
2. Republika Francuska	– Francja republiką – terror jakobinów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gilotyna</i> , <i>terror</i> , – przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI,	– przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI – poprawnie posługuje się terminem: <i>republika</i> ,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>jakobini</i> , <i>dyktatoriat</i> ,	– wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre’a sens	– ocenia terror jako narzędzie walki politycznej

	– upadek rządów jakobinów		– charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre’a – wymienia państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja,	– wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem, – charakteryzuje rządy dyktatoratu	powiedzenia: <i>Rewolucja pożera własne dzieci</i> , – przedstawia skutki rządów jakobinów, – wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów,	
3. Epoka Napoleona Bonapartego	XVIII.1	– charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę, – określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską, – przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	– wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja, – podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie, – poprawnie posługuje się terminem: <i>zamach stanu</i> , – przedstawia okoliczności przejścia władzy przez Napoleona, – wskazuje na mapie tereny zależne od Francji,	– poprawnie posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> – wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii, – charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.), – wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona,	– podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.), – wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów, – podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia,	– opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego,
4. Upadek Napoleona	XVIII.1.2	– poprawnie posługuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> – wskazuje na mapie Rosję i Moskwę, – opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję,	– przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję, – opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> , – opisuje skutki	– omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona, – podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.), – wskazuje na mapie Borodino,	– przedstawia przyczyny klęski Napoleona,

		- określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	- wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów”, - wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk,	wyprawy Napoleona na Rosję, - podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.),	- omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii,	
5. Legiony Polskie we Włoszech	XVIII.2	- wymienia państwa zaborcze, - wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki, - podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	- poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony</i> , <i>emigracja</i> , - podaje datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.), - przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem,	- wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli nadzieję na niepodległość z Napoleonem, - opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich, - przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo,	- opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości, - charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich, - wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji,	- wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych,
6. Księstwo Warszawskie	XVIII.1.2	- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, - podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego, - określa wiek i połowę omawianych wydarzeń,	- przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, - wskazuje na mapie Tylżę - podaje daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.)	- charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego, - przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego, - wskazuje na mapie Raszyn, - wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania	- omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego, - wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej, - wskazuje na mapie Somosierrę, - opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i	- wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków, - podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.),

				pamięci o Legionach,	wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk,	
--	--	--	--	----------------------	--	--